

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

***Всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю
06 червня 2026 року***

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/CriticalThinking2026>

УДК: 378:159.955

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Музиченко Ганна В'ячеславівна - доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Папач Ольга Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики і методики її викладання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Дерік Ілона Морисівна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Листопад Олексій Анатолійович - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 року.)*

Рецензенти:

Княжева Ірина Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

2. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої освіти та вищої освіти. Київ: Міністерство освіти і науки України, 2020. 60 с.

3. Шикун А. В. Навчання мови на основі завдань: покращення засвоєння мови за допомогою змістовного спілкування. Принципи та огляд літератури. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Видавничий дім «Гельветика». 2024. 98. С. 124-127.

4. Lazarenko S. The usage of Task-based Language approach for mastering by students English vocabulary in the field of legal translation. Scientific Journal Innovative Solutions in modern science. 2026. №1 (70). 5-15.

5. Long M. H., Crookes G. Three Approaches to Task-Based Syllabus Design. TESOL Quarterly. 1992. Vol. 26 (1). 27-56.

6. Rod Ellis, Peter Skehan, Shaofeng Li, Natsukoch Shintani, Craig Lambert Task-based Language Teaching. Theory and Practice. Cambridge University Press. 2020. 412.

7. Vasylyshyna N. Task-Based Approach in the Frame of Professional Preparation at Universities. Enginnering and Educational Technologies. 2020. 8 (2). 8-17.

ЛЕОНОВ Олександр Сергійович

ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В УМОВАХ КОГНІТИВНОГО ВПЛИВУ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасний етап розвитку інформаційного суспільства характеризується стрімким зростанням ролі новітніх технологій, зокрема штучного інтелекту (ШІ), у процесах виробництва, поширення та сприйняття інформації. Розвиток можливостей ШІ з кожним днем стає дедалі помітнішим, що спонукає використовувати його у сферах, у яких раніше основну роботу виконувала людина. Зважаючи на активне залучення мережевих технологій у процеси інформаційного впливу варто проаналізувати роль ШІ при маніпуляції громадською думкою та, водночас, при розробці відповідних підходів у контексті боротьби з дезінформацією. У таких умовах особливого значення набуває проблема когнітивного впливу на людину, що реалізується через інформаційні потоки, алгоритмічні рекомендаційні системи та персоналізований контент.

Зростаючі обсяги інформації, що циркулюють у соціальних мережах та месенджерах, створюють сприятливі умови для поширення фейкових новин та маніпулятивного контенту. Здатність ШІ аналізувати великі інформаційні масиви дозволяє виявляти поведінкові закономірності пересічних користувачів соціальних медіа, детально досліджувати інтереси та уподобання, передбачати

реакцію цільової аудиторії та своєчасно адаптувати інформаційний контент для того, щоб висвітлити його під потрібним маніпулятору кутом. В умовах цифрової конвергенції інформації ІІІ дозволяє здійснювати вплив на інформаційне поле, формуючи специфічні наративи, що у свою чергу, впливає на суспільну свідомість та формує відповідну громадську думку, що є відображенням позиції певного прошарку суспільства. Використовуючи технології машинного навчання, суб'єкти інформаційного впливу можуть формувати персоналізовані повідомлення, які апелюють до когнітивних упереджень людини – зокрема ефекту підтвердження, евристики доступності чи ефекту якоря. У результаті інформаційне середовище набуває ознак керованості, а громадська думка формується під впливом алгоритмічно сконструйованих наративів.

Водночас, технологічні можливості ІІІ дозволяють вирішити проблему виявлення та боротьби з дезінформацією, адже заповнюють прогалини, що виникають унаслідок обмеженої здатності людини аналізувати значні обсяги даних онлайн. Автоматизація процесу аналізу інформації, завдяки обробці природної мови (Natural Language Processing, NLP) та машинному навчанню, дозволяє виявляти аномалії та розпізнавати фальшиві новини і дезінформацію, перевіряючи факти та порівнюючи їх із достовірними джерелами. Урахування шаблонів поведінки користувачів в інформаційному середовищі дозволяє ІІІ відстежувати та виявляти скоординовані маніпулятивні кампанії, алгоритми машинного навчання шляхом постійного моніторингу соціальних мереж дають можливість ідентифікації ботів та фейкових акаунтів, та допомагають зменшити їхній вплив на пересічних користувачів. Таким чином, технології ІІІ демонструють значний потенціал щодо їх застосування в інформаційному середовищі, що спонукає до впровадження їх можливостей у діяльність відповідних державних структур.

У таких умовах критичне мислення постає як ключова компетентність, що забезпечує здатність індивіда протистояти маніпуляціям. Воно передбачає не лише вміння аналізувати інформацію, але й здатність до рефлексії, усвідомлення власних когнітивних обмежень та упереджень, а також навички перевірки достовірності джерел. Навіть найсучасніші технологічні рішення не можуть повністю замінити людський інтелект у процесі оцінювання інформації.

Саме тому роль критичного мислення людини в умовах когнітивного впливу новітніх технологій є системоутворювальною для забезпечення як індивідуальної, так і суспільної інформаційної безпеки. Передусім, критичне мислення виконує функцію когнітивного фільтра, що дозволяє відокремлювати достовірну інформацію від маніпулятивної. У ситуації інформаційного перевантаження людина змушена швидко оцінювати значні обсяги повідомлень, і саме здатність до аналітичного осмислення джерел, контексту та змісту інформації дає змогу уникнути некритичного сприйняття нав'язаних наративів.

Об'єктивне сприйняття інформації індивідуюмом забезпечує протидію когнітивним викривленням, які активно експлуатуються в інформаційних операціях. Такі явища, як ефект підтвердження, евристика доступності або емоційна поляризація, значно підвищують вразливість людини до маніпуляцій. Критичне мислення дозволяє не лише ідентифікувати ці викривлення, але й свідомо коригувати власні судження, зменшуючи вплив емоційних і стереотипних реакцій.

Не менш важливим аспектом є здатність до саморефлексії (метакогніції). Уміння аналізувати власні мисленнєві процеси дає можливість людині усвідомлювати, коли її переконання формуються під впливом зовнішніх інформаційних стимулів. Це особливо важливо в умовах алгоритмічної персоналізації контенту, коли користувач опиняється в так званих «інформаційних бульбашках» і не завжди усвідомлює обмеженість доступної йому інформації.

Крім того, критичне мислення виконує функцію адаптивного механізму в умовах цифрової невизначеності. Воно дозволяє працювати з суперечливою інформацією, оцінювати альтернативні точки зору, формувати обґрунтовані висновки навіть за відсутності повної чи однозначної картини подій. Водночас критичне мислення сприяє формуванню інформаційної автономії особистості. Людина, яка володіє розвиненими критичними навичками, менш залежна від зовнішніх інформаційних впливів, здатна самостійно визначати релевантність інформації та приймати рішення на основі раціонального аналізу, а не нав'язаних установок.

Таким чином, у сучасних умовах критичне мислення є не лише інтелектуальною компетентністю, але й стратегічним ресурсом протидії когнітивному впливу. Воно забезпечує стійкість особистості до маніпуляцій, підвищує якість прийняття рішень та виступає важливим чинником зміцнення демократичних процесів і національної інформаційної безпеки.

Формування критичного мислення має розглядатися як стратегічний напрям освітньої політики та важливий елемент системи інформаційної безпеки держави. Ефективна протидія інформаційним загрозам можлива лише за умови поєднання технологічних інновацій із розвитком критичного мислення як базової компетентності сучасної людини.

ЛІСОГОР Алла Вікторівна

ORCID ID: 0009-0003-3080-8131

DOI: <https://doi.org/10.24195/CriticalThinking2026-4>

CRITICAL THINKING AS A META-COMPETENCE IN DESIGN EDUCATION: THE ROLE OF PROJECT-BASED LEARNING (PBL)

critical thinking of education seekers in the process of learning a foreign language	Формування критичного мислення здобувачів освіти у процесі навчання іноземної мови	
Svitlana Lazarenko TBLT as an effective approach to teaching students how to translate English-language legal terminology	Лазаренко Світлана TBLT як ефективний підхід до навчання студентів перекладу англomовної юридично спрямованої термінології	207
Oleksandr Leonov Formation of critical thinking in the conditions of cognitive influence of the latest technologies	Леонов Олександр Формування критичного мислення в умовах когнітивного впливу новітніх технологій	209
Alla Lisohor Critical thinking as a meta-competence in design education: the role of project-based learning (pbl)	Лісогор Алла Критичне мислення як метакомпетентність в освіті з дизайну: роль проектного навчання (pbl)	211
Iryna Lopatynska Developing critical thinking while learning a foreign language for professional guidance	Лопатинська Ірина Формування критичного мислення під час вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням	214
Liubov Luchkina-Zahorodnia Formation of critical thinking during the study of language courses by students of pedagogical institutions of higher education	Лучкіна-Загородня Любов Формування критичного мислення під час вивчення мовних курсів студентами педагогічних закладів вищої освіти	218
Olena Mahopets Integration of critical thinking approaches into the educational process of preparing applicants for the specialty "accounting and taxation"	Магопець Олена Інтеграція підходів критичного мислення в освітній процес підготовки здобувачів за спеціальністю «облік і оподаткування»	220
Serhii Mahopets Critical thinking in an academic environment as the basis for professional training of road transport specialists	Магопець Сергій Критичне мислення в академічному середовищі як основа професійної підготовки фахівців автомобільного транспорту	223